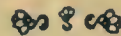

Ілюстровані
Спомини

з

ГЕРОЙСЬКОЇ УКРАЇНИ.

1914-1920.

3 1761 06607940 1

OK
608
788
444
920
c. 1
ROBARTS

703
1453-1
1720
29

Геройська Україна

ІЛЮСТРОВАНІ СПОМІНИ З УКРАЇНИ.

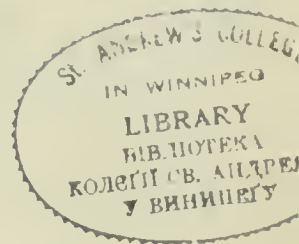
Copyright by F. Dojacek, 1920.

НАКЛАДОМ »УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ«
350 Main St. Winnipeg, Canada.

З Друкарні "Канадийского Фермера."
120 King St. Winnipeg, Canada.

V ACCESSION No. 0402

WITHDRAWN

Cancelled
894

ОШИН МЕГАС

автор «Геройської України» і «Трагедії Галицької України» б.
делегат з Канади до Парижа, б. дипломатичний деле-
гат від укр. днш. місії з Парижа на Україну.

ГЕРОЙСЬКА УКРАЇНА.

ЦІЛЕЮ сеї ілюстрованої книжки п. з. "Геройська Україна" є: представити в образах українському загалови в Америці і Канаді українських героїв, українське військо, українських провідників, українських діячів з нашої геройської доби на Україні, себто за час пам'ятних років від 1914 до 1920 р.

Сї пам'ятні роки записані будуть великими, незатертими буквами в історії українського народу. Наші грядучі покоління будуть черпати з нашої сучасної геройської доби щораз то нові одушевлення і заохоту до дальшої борби за українську справу. За сї роки увесь український народ виявив, нечувані в історії других народів, а навіть у своїй власній історії, героїства будь-то на полі битви, будьто у формі загального стремління соборного українства до збудовання власної, української держави.

Тому то найвіжнійшою чертою "Геройської України" суть образки і фотографічні знімки українських військових частин, українських

січових стрільців, української армії за часів Центральної Ради, Гетьманщини, Директорії, Галицького українського правительства. Всі ті наші війська були наскрізь героїськими, вони жили, відчували до глибини душі і боролись за одну і ту саму святу ідею, одушевлялись одною і тою самою надією, а се: **Визволення України** з під чужої влади і виборення її державної самостійности.

Український нарід переживає великі в своїх розмірах події і глибокі в своїх основах переміни. Йде важка і нерівна боротьба за долю і волю Рідного Краю. Всі ріки нашої Батьківщини счервонили кровю найкрасших борців. У високих карпатських горах і в кавказських яругах відбивається відгомін бою. Стогне поорана кулями українська земля і серед глухої, могильної мовчанки бе піднебесні зводи крик розпуки катованого люду.

Двайцять літ завчасно захопила нас в своїй страшній вир велика світова заверуха. Наш національний організм не був еще так сильний, щоби оперти ся успішно у всіх ситуаціях нестримним ударам. Ані в Австрії, ані в Росії не мали ми найменшої спромоги насталити наші мязи, щоби в слушний час дати належний відпір насильникам, напасникам і грабіжникам. Заковані в міцні кайдани і звязані путами

вікової неволі, нищені економічно, обкутані безпросвітною темрявою, виховувані нашими гнобителями в ідеології раба — не могли ми бути на стільки духово дисципліновані, щоби за першим повієм волі почути себе вільними і свободними. До того-ж ще через невідрадіні умови вікової неволі не могли в нас народити ся люди на розмір тих подій, що ми їх переживаємо. Наша доба на українській землі подібна до часів великої української революції Богдана Хмельницького та до часів руїни після цього геніального полководця. Ріжниця, без сумніву, значна і в умовах часу, і в структурі народу, і в розумінню всенародних кличів. Суть боротьби одна і та сама: змагане висвободити ся з під влади чужинців, збудувати на своїй землі власну державність, увільнити ся від визиску і плянаторства відвічних ворогів.

Те, що героїська козащина переживала в XVII. ст. довгими десятиліттями, те саме тепер, в віці пари і електрики, переходимо ми в кількох роках.

На протязі століть наш нарід складав великі жертви на жертвеннику свободи. Мимо того не поталанило нам заяснити вольними сім'ї народів. Одначе ніяка жертва не може бути безуспішна, бо ніщо в світі не гине. Тому мусимо вірити, що теперішня боротьба не може

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/heroskaukranai00mega>

Українські визвольні змагання в часі світової війни 1914--1917 р.

Як лиш вибухла світова війна, наш український нарід в Галичині носішив з одушевленням в ряди Українських Січових Стрільців, українських легіонів — в надії, що чейже вдасться йому визволити ся зпід ворожої кормиги та покласти основу вільної України, а вже що найменше дістати свою національну самонаправу в східній Галичині, свій український край в межах Австрії...

Тому-то з вибухом світової війни, український нарід в Галичині, не зважаючи на ніякі супротивности ані жертви, відчув своєю душею, що тепер прийшов час: в огні добути собі красну долю, а український жовнір в австрійській армії співав тужно пісню:

Ой, у лузі червона калина похилила ся,
Чогось наша славна Україна зажурила ся,
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Машерують наші добровольці у кривавий тан,
Визволяти наших Українців з московських кайдан.
А ми наших братів-Українців визволимо,
А ми нашу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Гей, у полі ярої пшенички золотистий лан,
Розпочали Стрільці Українські з Москалями тан!
А ми тую ярую пшеничку ізберемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні Січових Стрільців,
А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Українські Січові Стрільці пішли в бурю світової війни, щоби
дати доказ, що український нарід стремить до самостійного розвою,
і бажає рішати сам про свою долю. Як блеск сонця проганяє ніч і вка-
зує гори долини і ріки, так блеск і слава імени Українських Січових
Стрільців освітить українські землі, їх долю і бувальщину. З темряви
забуття виринув український нарід, який колись посідав владу, але

стратив її через нещасливі події, але ніколи не переставав стреміти до нової самостійності.

Вже 2 августа 1914 р. українські галицькі політичні діячі як др. Кость Левицький, Михайло Павлик, Микола Ганкевич, др. Степан Баран, Іван Боберський, Іван Кивелюк, др. Льонгін Цегельський, др. Володимир Бачинський, М. Балицький, др. М. Лагодинський, др. К. Трильовський, Т. Мелень, др. В. Старосольський, В. Темницький, заснували у Львові спільну міжпартійну "Головну Загальну Українську Раду", якої головою став др. К. Левицький. Програмою "Головної Української Ради" було; 1. керувати українською політикою; 2. рішати загальні національно - політичні справи, звязані з війною; 3. бути одним політичним представником галицьких Українців перед правительством і перед зовнішнім світом; 4. передати "Українській Боевій Управі" організацію Українських Січових Стрільців, українських легіонів і т. п. Пізніше приступили до Загальної Української Ради парламентарні і соймові українські послы усіх партій Галичини, Буковини а також приступили делегати від закордонних Українців як: В. Дорошенко, М. Меленевський, Андрій Жук і другі.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА “БОЄВА УПРАВА” 1914.

(Пояснення до образка на правій сторінці. Сидять з ліва на право):—

Др. В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ,
пізнійше заступник міністра справ закордонних Української Народної
Республіки.

Др. ТЕОФІЛЬ КОРМОШ,
пізнійше український повновласник при польсько-українських перего-
ворах в Перемишлі за часів польсько-української війни 1918—1919 р.

Др. К. ТРИЛІОВСЬКИЙ,
голова Боевої Управи, організатор українських Січових Стрільців,

Др. СТЕПАН ТОМАШІВСЬКИЙ,
бувший професор на львівському університеті, економічний знаток при
українській дипломатичній місії в Парижі 1919—1920 р.

Д. КАТАМАЙ,
писар Боевої Управи, пізнійше отаман українського полку на Україні.
СТОЯТЬ (з ліва на право): — Проф. І. БОБЕРСЬКИЙ, скарбник, писар
при Українських Січових Стрільцях. — В. ТЕМНИЦЬКИЙ, місто голова
У. Б. У., пізнійше міністер справ закордонних У. Н. Р. 1919 р. — Др. Л.
ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ, пізнійше делегат У. Н. Р. у Відні до Америки 1920 р.

УКРАЇНСЬКІ СІЧОВИКІ В АВСТРІЙСЬКІЙ АРМІЇ.

(Пояснення до образків на правій сторінці.)

- 1). Стежа українських Січових Стрільців.
- 2). Стежа українських Січових Стрільців глядить за московською стежею, над Золотою Липою в лютім 1915 року.
- 3). Український легіон: — Сотник А. Мельник зі своїм офіцерським штабом.
- 4). Полковник Гр. Коссак зі своїм офіцерським штабом близько Вівся над Стрипою, 22 октября, 1915 року.
- 5). Большевицький аероплян здобутий ескортою головного отамана української армії Петлюри під Старо-Константиновом.

Використовуючи антиросійський настрій серед галицьких Українців, австрійське правительство творило особні військові частини, складаючи ся виключно із Січових Стрільців, в борбі проти Москалів в р.р. 1914—1918. Січові Стрільці, хотяй приневолені були тодішніми обставинами служити в австрійській армії так як Поляки, Чехи і другі не німецькі народи — все таки вірили, що удасть ся їм вибороти свободу для свого народа і увільнити Українців з Великої України з під російського ярма та утворити особну українську державу в її етнографічних межах.

СІЧОВІ СТІЛЬЦІ НА ПОЛИ БИТВІІ.

(Поясненя до образків на правій стороні.)

1). Українські Січові Стрільці в серпни, 1915 р., над Золотою Липою. Провідник стежі посилає вістку про се, що стежа бачила.

2). Українські Січові Стрільці над рікою Стрипою в стрілецькім закові, в цвітні, 1916 року.

3). Українські вояки підчас облоги Львова з часів польсько-української війни за східну Галичину. Образок показує ріжнородність уніформів галицької української армії, в роках 1918 і 1919.

4). Почетна варта укр. Січових Стрільців "Запорожців" коло вагону головного отамана С. Петлюри, на залізничній станції Уманя, (Україна).

І дійсно наші Січові Стрільці через увесь час війни були всегда вістунами красшої долі для укр., народа, держали всегда високо прапор української державности де лише приходило їм боротись з ворогами України. В організації українського війська за часів Центральної Ради, Гетьманщини, Директорії, головного отамана Петлюри, Січові Стрільці були першим завязком такої армії.

УКРАЇНСЬКІ ГЕРОЇ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

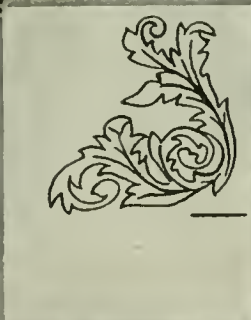
1). Сотник Йосиф Микитка командант легіону українських Січових Стрільців, а тепер командант Винниці (Україна).

2). Шіснайцять літний Козак Запорозької Січи, український герой Іван Вовк ранений 19 разів під Жмеринкою в різних боях української армії проти Денікінців літом 1919 року.

3). Перший ініціатор і організатор українського повстання в Східній Галичині проти польської влади в жовтні 1918 року — отаман Дмитро Вітовський, се найбільший український герой. Він малою горсткою українського війська в числі 1500, заняв в протягу одної ночі 1 листопада, 1918 р., ціле місто Львів, звідки опісля зачав організувати українську армію в цілій Галичині, зібравши в протягу кількох тижнів 100,000 українських добровольців які через довгих вісім місяців по героїски боронили Східну Галичину перед польською інвазією.

4). Сотник і член генерального штабу Укр. Нар. Республіки Р. Вакар, емісар укр. правительства до Відня і Берліна по військовим справам.

5). Сотник Клементій Гутковський з українського легіону в шанцях коло Вишкова в Карпатах.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ПАРЛЯМЕНТАРИСТИ.

(Поясненя до образків на правій стороні.)

Др. КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ,

український посол з повіту Рогатин, голова "Укр. Нар. Ради", визначний
укр. галицький діяч і політик.

Др. ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ,

укр. посол з повіту Стрий, голова укр. галицького правительства а опі-
сля диктатор галицької армії, яка перейшла ріку Збруч в червні 1919 р.,
і злучилась з армією головного отамана Петлюри.

Др. ТЕОФІЛЬ ОКУНЕВСЬКИЙ,

укр. посол повіту Заліщики, укр. староста за часів укр. правительства
в Станіславові, а пізнійше спеціальний вислannик Укр. Нац. Ради, до
Парижа на мирову конференцію.

Др. КІРИЛО ТРИЛЬОВСЬКИЙ,

бувший укр. посол з повіту Коломня, організатор Укр. Січових Стріль-
ців, член Австрійської Ліквідаційної Комісії у Відни (1920 р.), організа-
тор українських товариств на угорській Україні.

Др. К. Триловський.

Др. Г. Сердюк.

Др. Т. Окунівський.

Др. Евг. Петрушевич.

УКРАЇНСЬКІ МАНІФЕСТАЦІЇ.

(Пояснення до образків на правій сторінці.)

1). Сокіл Ш. у Львові з пластунами вітає свого члена митрополита гр. А. Шептицького по його повороті з російської неволі, 24 жовтня, 1917 р. Митрополит Шептицький перебув у в'язниці в Курську Росія, 1915 і 1916 р.р.

2). Поворот митрополита графа Шептицького з російської неволі до Відня, 28 августа, 1917 р. В першій ряді стоять: б. місто президент б. австр. парламенту Юліян Романчук, митрополит Шептицький і єпископ Перемишля др. Йосиф Коцоловський.

3). Український полк з'організований в Румунії в місяці августі 1919 р., і висланий заходами дипломатичкої української місії в Букарешті на Україну до армії Петлюри. Організацією курія заняли ся головно: — українська дипломатичка місія в Букарешті, а дальше Мик. Саєвич, командант курія, Степан Глушко, адютант, Олекса Долінюк військовий аташе при місії і др. Денис Михальський. Оба послідні Українці, через їх великий патріотизм, велику енергію, організаційні здібности і знане румунської мови причинили ся багато до поширення української справи серед румунських військових кругів.

2

3

БЕРЕСТИЙСЬКИЙ МИР.

(Пояснення до образків на правій сторінці.)

1), 2) і 3) образці представляють сьвято мира й української державности у Львові 3 марта, 1918 р. (по заключеню мира в Берестю Литовськім, між центральними державами а Українською Народною Республікою, 9 лютого 1918 року).

Довершене мирової угоди між центральними державами, а Україною 9-го лютого, 1918 року, було першим формальним признанем української держави. Нечуваний захват охопив усіх і вплив ся в величезних і численних народних маніфестаціях скрізь по галицькій, буковинській та Великій Україні. Кульмінаційним пунктом, найвисшою точкою розвитку ідеї незалежної України, був берестейський мир, коли Україна пораз перший по довгих століттях неволі виступає як самостійний чинник на міжнародній арені. В нашій традиції і історії сей берестейський мир лишить ся яко величезний пам'ятник нашої новітньої державности, які би не були наші теперішні неудачі на поли державного будівництва. Мимо всіх ударів, мимо тимчасових невдач в польсько-українській війні за Східну Галичину — дух і енергія нашого народу не упали.

УКРАЇНСЬКІ ОФІЦІРИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Офіцери українського легіону. Сотник: Іван Коссак; польовий священник: Андрій Пшепюрський; маляр Юліян Буцманюк; полковник Гринько Коссак; поручники Волод. Свідерський, Василь Коссак. Сотник Іван Коссак став опісля отаманом при гал. укр. армії і членом боевого штабу диктатора Петрушевича, підчас его побуту в Камінці Подільськім.

2). Офіцери українських Січових Стрільців з отаманом Д. Катамаєм в середині. Знімка з 1916 року. Більша часть сих укр. Січовиків перейшла в червні 1919 року на Велику Україну, де відзначилися в крованих боях української армії проти добровольчої армії Денікіна.

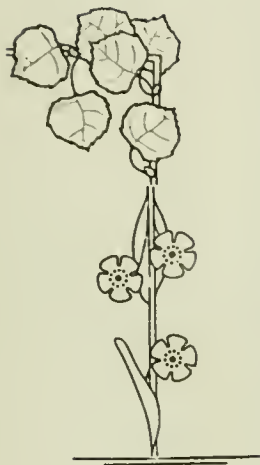
3). Свято присяги уряду Української Народної Республіки в Камінці Подільськім, дня 6 жовтня 1919 р., при участі чужоземних військових представників, а іменно: — румунських, чеських, французьких, англійських та італійських.

ПОЛКОВНИК ДМИТРО ВІТОВСЬКИЙ.

(Поєнене до образка на правій стороні.)

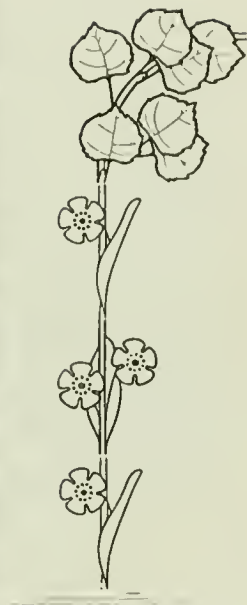
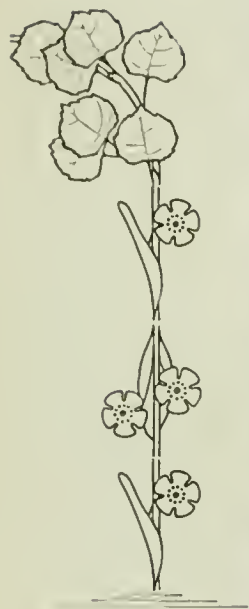
Полковник Дмитро Вітовський, був без сумніву героєм, людиною активною, глибоко ідейною, скорий до посвяти, до самовизначення. Уродився в Медусі, станіславівського повіту, як син убогого селянина, скінчив гімназію в Станіславові, опісля був студентом прав у Львові, де брав живу участь у відомій демонстрації 1 липня 1910 р., коли то згинув Адам Коцко. З початком війни Вітовський був організатором укр. Січових Стрільців, за часів австрійсько-російської війни — відзначився здобуттям Галича від Москалів — де заткнув на ратуші синьо-жовтий прапор 1916 р. Опісля працював на Волині серед українських селян, а в році 1918 стає на чолі укр. повстанців у Львові і здобуває Львів від Поляків. При творенні першого державного секретаріату йому повірено секретарство воєнних справ де він виявив надзвичайний організаторський талант. Опісля Вітовський уступив з секретарства військових справ, а його місце зайняв штабовий полковник Курманович. Вітовського вислано до Парижа для заключення польсько-українського переговорів. Він згинув, їдучи літаком постріленим польською пограничною сторожою на шлескій границі, 4 серпня 1919 р.

ПРОФЕСОР МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ,

(Поясненє до образка на правій стороні.)

Михайло Грушевський — се наш найбільше визначний історик, учений і політичний діяч. Здавна стояв він на чолі українського руху цілої соборної України і ціле своє житє посвятив писаню Історії України і українського народу. 20 літ був він професором української історії на львівськїм університеті. В 1906 р., Грушевський переносить ся зі Львова на Велику Україну а підчас російської революції 1917 р. стає на чолі Українського Правительства в Київі — Центральної Ради. В 1918 р., Грушевський кінчить продовжене своєї “Історії України” від 1914 р., і видає его в Київі. З початком 1919 р., проф. Грушевський лишає Київ, занятий большевиками, їде до Чехії, а опісля до Швайцарії і до Парижа, де я сходив ся часто з ним літом 1919 р., і вислухував его одушевлені розмови про українську соціал-революційну партію, якої проф. Грушевський став великим речником послідними роками. Грушевський чоловік малого росту, живої вдачі, поважного симпатичного вигляду, говорить французькою і німецькою мовою а послідними місяцями, помимо его старого віку, (60 літ), взяв ся пильно до вивчення англійської мови. Проф. Грушевський живе тепер в Празі.

ГЕТЬМАН ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ.

(Пояснене до образків на правій стороні ч. 1.)

Гетьманом "Всєї України" Павло Скоропадський став від 29 цвітня 1918 року до 14 грудня 1918 року, по упадку Центральної Ради. Скоропадський, се гетьманський нащадок (в простій лінії від Василя Скоропадського, брата українського гетьмана Івана), родив ся 1876 р., а був образований в військовій школі в Петербурзі звідки вступив в службу російської армії. В його домі живі були українсько-козацькі традиції і сам Павло Скоропадський мріяв про збудоване української держави, коли то, по его виборі на гетьмана, він припоручив Миколі Устимовичеві, великому київському капіталістови, сформувати чисто український кабінет міністрів. Однак, не маючи змоги оперти ся на поміркованих українських елементах, гетьман рішив з'організувати правительство військової диктатури.

ГРАФ МИХАЙЛО ТИШКЕВИЧ.

(Па право від гетьмана ч. 2.)

Нащадок старинного українського шляхотського роду, укр. археолог, публіцист, бувший посол У. Н. Р. в Римі, а тепер голова укр. місії в Парижі.

ПОВСТАНЄ ПРОТИ ГЕТЬМАНА,

(Образок на правій стороні представляє триумфальний марш укр. війська до Київa, 14 груд. 1918).

було спричинене більше рабівничою господаркою німецького війська на Україні через 1918 рік, та боязливою податливістю правительства самого Скоропадського, який був лише орудієм в руках великих дідичів на Україні та німецьких генералів і німецького цїсаря Вільгельма. Коли знова надходили що раз то важнійші події на Україні за час 1918 р., і велика війна двох світових блоків — антанти і почвірного союзу зближала ся до свого трагічного для сего союзу закінчення, гетьман Скоропадський не знав як поставить ся до Сходу Європи і до України побідна антанта, одначе бажав за всяку ціну вдержати ся при власти тому й хитав ся то в один то в другий бік. Ріжні революційні українські партії на Україні з президентом бувшого секретаріату Винниченком і С. Петлюрою на чолі підняли бунт проти гетьмана і єго правительства. Український Національно-Державний Союз в Київї при помочі Січових Стрільців і великої маси українського селянства яке мало багато перехованої у себе збруї дали активну поміч у виконаню повстання проти гетьмана, який щойно проголосив злуку України з Росією (15 падолиста, 1918 р.). Бунт проти гетьманщини закінчив ся цілко-

витою перемогою республіканських військ начальника отамана С. Петлюри, а вже 14 грудня, 1918 р., його війська увійшли переможно до міста Києва.

Начальний отаман українсько-національних військ Семен Петлюра по перших перемогах над військами Скоропадського видав відозву до населення України, в якій повідомляло про утворення республіканського уряду. Всі вірні Україні полки перейшли під його владу. Під українсько-національні прапори з усіх сторін напливали селяни а навіть тисячі українських жінок, яким далося в знаки німецько-царське панство на Україні за гетьмана Скоропадського. Зайнявши Київ, С. Петлюра закликав, щоб всі Німці забралися з України до 15 січня 1919 р. — І так народ переміг залишки царської бюрократії на Україні з кінцем 1918 р. По цих перших перемогах народної армії прийшла на Україні нова доба — себто доба будовання чисто Української Державности.

* (Образок на правій стороні представ. переможний вхід укр. кавалерії до Києва, 14 груд. 1918).

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО,

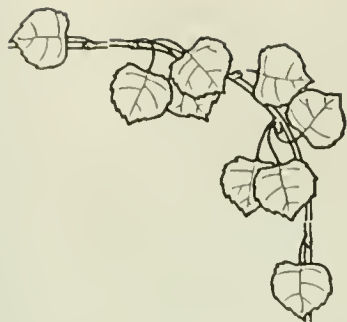
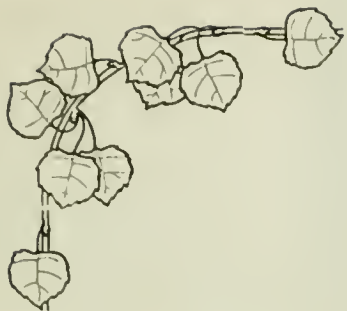
(Пояснене до образу на правій стороні.)

найбільший сучасний український писатель, секретар внутрішніх справ при Центр. Раді, опісля голова Директорії, відкрив Трудовий Конгрес в Київі 22—28 січня, 1919 р. Весною 1920 р., вертає на Україну, де веде переговори з рос., більшовиками дотично скріплення укр. більшовицького правительства на Україні. Винниченко, людина вельми талановита, здібний бесідник і великий знаток української справи на Україні

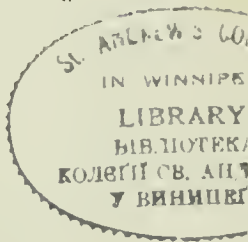
По упадку гетьманщини на Україні з днем 15 грудня, 1918 р., повстало нове правительство — Директорія, — перше повстаньче правительство, зложене з таких осіб: —

В. Винниченко, С. Петлюра, Проф. Швець, Андрієвський і Макаренко.

Директорія проголосила, що влада в українській Народній Республіці належати-ме працюючому народови — і утворила під проводом проф. Чеховського міністерство чисто соціалістичне, яке стреміло до націоналізації ріжних промислів України, зарядило земельну реформу чим викликало проти себе ворожнечу всієї буржуазії і ворожого чорносотенства великих земельних власників на Україні.

Герб України, прийнятий Укр. Центр.
Радою.

*Ми Українська
Центральна Рада,
співшилися!*

Наголовок Універсалу виданого Укр.
Центр. Радою.

ОТАМАН СЕМЕН ПЕТЛЮРА.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

По уступленю Винниченка з українського державного секретаріату через натиск антанти і через его симпатії з російськими большевиками — Директоріят вибрав секретара воєнних справ Семена Петлюру, головою Директорії з початком 1919 року. С. Петлюра став дуже популярним сейчас по скінченню повстання проти гетьмана Скоропадського 14 грудня, 1918 р. Петлюра належить до середущого покоління українського громадянства. Він був довший час українським журналістом працюючи при київській “Раді”, “Українській Жизни”, був організатором укр. соц. демокр. партії, а підчас російсько-австрійської війни служив яко офіцер в російській армії. З вибухом революції в марті, 1917 р. на Україні повстає “Центральна Рада”, а опісля Секретаріят в котрім Петлюра стає секретарем військових справ. В першій війні укр. Центр. Ради з большевиками, Петлюра обнимає провід над гайдамаками, опісля стає головою Союза Земств, бере передову участь в громадянській діяльності, виступає яко завзятий оборонець української державности. Народ говорить про него як про невмірущого лицаря,

про непоборимого героя. Петлюра був всегда великим противником большевизма. Він каже: — земля мусить належати народови в формі приватної власности, велика посілість касуєть ся на користь безземельного селянства, права робітників мусять бути вповні забезпечені, Україна має бути суверенною, осібною від Росії державою, а меньшим народам в межах України як Жидам і Полякам гарантуєть ся спеціальні автономні привілеї.

Петлюра, чоловік літ 41, надзвичайно серйозний і повний надії щодо світлої будучности укр., народа, великий ворог москалів і російських большевицьких імперіялістів, політичний симпатик Польщі, з якою заключив він союз ще в грудні 1919 р. проти російських большевиків, зачав офензиву в цвітні, 1920 р., проти них, програв разом з Поляками в липні, 1920 р., опісля скрив ся серед українських повстанців, організуючи з ними нове повстанє проти большевиків. Серед селян і повстанців на Україні Петлюра безперечно популярний, серед селян і інтелігенції галицької України стратив він свою колишню популярність через его злуку з Поляками, (зараз по переході галицького

(Образок на правій стороні представляє Петлюру при воєнній малі).

українського війська на сторону Денікіна ще в падолісті 1919 р.). Серед американських Українців Петлюра стратив надалу ще популярність, яка поступенно переходить на сторону Українців-більшевиків, особливо від часу побіди большевицької армії над польсько-українською армією Петлюри і Пілсудського в місяцях червня і липня 1920 р.

Для Петлюри, як чоловіка, як патріота, як українського громадянина, як неструдженого героя, я всегда мав велику пошану особливо від часу моєї стрічі з ним і гостювання у його военній квартирі в осени, 1919 р., в Кам'янці Подільськiм.

ПРИСЯГА ЦЕНТРАЛЬНИХ УСТАНОВ.

(Поясненє до образка на правій стороні.)

Міністри та товариші їх присутні при присязі урядовців центральних установ Укр. Нар. Республіки. Голова Ради народних міністрів Укр. Нар. Республіки. І. Мазепа (один хрестик). Державний секретар Шрамченко, читає текст присязи урядовцям укр. держави.

ПРИСЯГА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Свято присяги в Камінці Подільськiм. Урочиста присяга верховного уряду Української Народної Республiки й Ради Міністрів та війська на вірність народови і Українській Республiці. Головний отаман Пеглюра (зазначений хрестиком); член Директорії Ф. Швець 2); член Директорії Н. Макаренко 3); начальник штабу головного отамана, генерал Юнаків 4); прімієр міністер І. Мазепа 5). — В групі міністри Укр. Нар. Республiки, та представники різних українських політичних партій.

В місяці октобрі, 1919 р., головний отаман Петлюра зарядив, щоб усі центральні установи (організації) української держави зложили присягу лояльности і вірности Українській Народній Республiці. Отаман Петлюра стремів до збудованя української держави на принципі дисципліни і порядку не лише в українській армії, але також в українській цивільній і державній службі. Ся постанова головного отамана й Директорії була конечною зі згляду на тодішні відносини на Україні,

де різні політичні і військові групи підпадали постороннім впливам чужинецької агітації особливо зі сторони Денікінців, большевиків, Поляків, Румунів і т. д.. Крім сего в галицькій українській армії під впливом диктатора Петрушевича і его військової управи, давались відчувати підшепти переходу галицького війська на сторону Денікіна, який обіцяв Петрушевичеві постарати ся о вивіз з Італії на Україну 50,000 укр. полонених і їх переправу через Одесу на Україну а опісля до Галичини, яку диктатор Петрушевич сподівав ся відбити збройною силою від Поляків.

УРОЧИСТА ПРИСЯГА ДИРЕКТОРИЇ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Місце присяги Верховного Уряду: Директорії і Кабінету. Петлюра назначений хрестиком.

Автор мав нагоду гостити у головного отамана укр. військ Семена Петлюри, після урочистої присяги в Кам'янці, 20 октября 1919 р. Головна квартира отамана була сильно обставлена військовою вартою. Отаман Петлюра працював у своїй військовій канцелярії сам. Принявши з подякою привіт від заокеанських Українців Петлюра просив по-

старати ся для его армії як найбільше всяких медицин, біля мила, обуви, сукна і т. д., бо українська армія сильно гине від тифа, та простуди через брак ліків та убраня. Петлюра висказував тверду віру і надію в непоборимість українського народу, який у своїй орієнтації дозрів до сеї степені, що крім чисто української влади він иньшої не схоче. Головним клопотом Петлюри в той час був брак амуніції, і велика пошесть тифу. Добровольців до української армії зголошувалось що дня тисячі — однак не було для них кінцевого оружа і амуніції. Я відніс одно велике вражінє з моєї стрічі і розмови з Петлюрою. Се великий український патріот хотяй неfortunний політик.

ПРИСЯГА ЦИВІЛЬНОЇ І ВІЙСЬКОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ.

(Поясненє до образка на правій стороні.)

День урочистої присяги на площі в Кам'янці Подільськїм, де відбувалась присяга Директорії, міністрів та війська, яке готуєсь до парадного маршу.

ПАРАДНИЙ МАРШ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Після української присяги уряду Української Народньої Республіки, на вірність українській державі. — Військо готуєть ся до парадного маршу — улицями Камінця Подільського.

Камінець Подільський се одно з найкрасших українських міст. Підчас осідку правительства Укр. Нар. Республіки, Камінець Подільський мав понад 100,000 людности й українського війська понад 30,000. Тут містилась від червня 1919 р., до 17 новембра 1919 р., головна військова квартира галицької армії, столиця Директорії, головний уряд диктатора Петрушевича і всі головні департаменти укр. міністерств. В Кам'янці виходили в той час три денні українські часописи, кілька тижневників, були друкарні української держави, головний державний український банк, головна військова квартира головного отамана Петлюри, і різні дипломатичні посольства європейських держав.

УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

(Пояснення до образків на правій сторінці.)

1). Момент присяги лояльності українського війська в Кам'янці Подільській в октобрі 1919 р. Головний отаман Петлюра присягає разом зі своїм військом на вірність Українській Республіці. На право від війська стоять міністри і представники різних державних українських інституцій.

2). і 3). Українське національне свято на румунському фронті улаштоване головною українською військовою радою і українським сотником, комісаром Спірідіоном М. Білецьким з часів дезорганізації російської армії 22 цвітня, 1917 року, коли то Українці-воєнки відділились від московських і творили власні відділи — в цілі борби за українську державу і піддавали себе авторитетови Укр. Центр. Ради в Києві.

ВІЙСЬКОВІ КАРТИНИ З УКРАЇНИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Желінична стація в Проскуріві, де українські жовніри з армії Петлюри ладують армати для перевозу на східний фронт проти Денікіна, в серпни 1919 р.

2). Головний отаман Петлюра (зазначений хрестиком) робить інспекцію повстаньчого війська, на якого чолі стояв отаман Тютюник. Образок знятий на стації Жмеринка, 11 серпня, 1919 року. Отаман Петлюра стояв все в тісних зносінах з українськими повстанцями. Головний провідник українських повстанців Ангел, оперуючий в київській і чернігівській губернії, перебував в падолисті 1919 р., разом з автором в Кам'янці Подільській обговорюючи з Петлюрою пляни спільної борби проти Денікіна.

3). Українські повстанці близько стації Домківка, зустрічають головного отамана Петлюру, 30 серпня, 1919 року.

4). Українські однорічні добровольці в українських легіонах, в липни 1916 року.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ОФІЦІРИ.

(Поясненя до образків на правій сторінці.)

1). Сотник українського Січового війська Т. Рожанківський, який відзначився в різних боях на галицькій Україні підчас російсько-австрійської війни.

2). Сидить: генерал Сергій Дельвіг генеральний військовий агент Української Народної Республіки і її представитель до закупки воєнних матеріалів в Букарешті — Румунія. Стоїть коло него сотник Станіслав Камінський, інспектор артилерії і штабовий старшина при дипломатичній укр. місії в Букарешті (знято 10 новембра, 1919 р.). Генерал Дельвіг служив перше в російській армії, а опісля перейшов до української армії. Говорить знаменито по українськи.

3). Франц Кікаль популярний командант українських військових легіонів в роках 1916, 1917 і 1918, оперуючих переважно на Буковині і у Східній Галичині та на Волищині.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ У ВІДНІ.

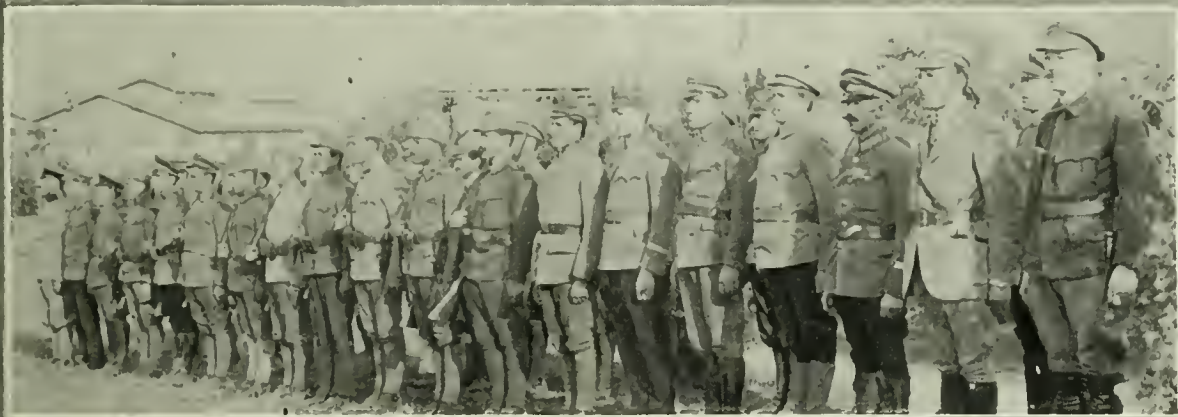
(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Булавна сотня українського війська у Відні 1 грудня, 1919 р., на чолі з командантом Бахмачем.

2). Булавна сотня військово санітарної стациї у Відні, 1 жовтня, 1919 року.

Відень був від самого початку війни прибіжищем різних українських політиків, військових, та цивільних. Містилися тут зразу головна управа "Союза Визволення України", "Української Головної Ради", українські посольства, різні українські комісії санітарні, промислові, військові, і т. д.

Одною з найбільше діяльних була саме в р. 1919 і 1920 Військова Санітарна Комісія з генералом д-ром Окупенком на чолі. Задачею сеї комісії була опіка над українськими хорими вояками, вертаючими з полонів Українцями, моральна і матеріяльна опіка взагалі над українськими жовнірами, які тут організувались і звідси відсилались на Україну, яко добре з'організовані і вишколені військові частини. Українські військові бараки у Відні під зарядом сеї Військово Санітарної Комісії, містили не раз по кілька тисяч війська.

ПРИЮТ ХОРИХ УКР. ЧЕРВ. ХРЕСТА.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

Український Шпитальний відділ для вернувших з італійського полону Українців в Інсбруку (Тироль). Стоїть в уніформі лікар відділу др. Михайло Марітчак.

Український Червоний Хрест, з головним осідком в Кам'янці Подільській, заняв ся від самого початку свого істнованя 1917 р., опікою над українськими полоненими в Італії, Німеччині, Сербії, Польщі, Румунії. Він старав ся помагати полоненим морально й матеріяльно, вислав до повисших країв своїх представителів, які старали ся о різні полекші в харчах і трактованю для укр. полонених. З початком 1919 р., Укр. Черв. Хрест вислав свою місію до Польщі для розглянення санітарних і харчевих відносин серед 40,000 укр. полонених в польських таборах, а опісля оголосив в європейській пресі звіт про страшні умовини в польських в'язницях.

Крім сего Укр. Черв. Хрест удержував власним коштом приюти для хорих укр. жовнірів. Один з найбільших таких приютів був Приют

Хорих у Відні, де всегда знаходило приміщенє кількасот наших хорих жовнірів. Опікою над хорими занимали ся щиро українські лікарі др. М. Марітчак і українська лікарка др. Михалина Марітчак.

ЗАРЯД ПРИЮТУ ХОРИХ.

(Поясненє до образка на правій сторінї.)

Хорі і служба Приюту Хорих укр. вояків при військово-санітарній станиці у Відні під опікою Укр. Чер. Хреста.

Автор сеї книжки відвідав при кінці лютого 1920 р., величезні за-будованя Української Військово-Санітарної комісії у Відні де бачив знаменито уладжені приюти для хорих українських жовнірів. Заряд приюту хорих дбав не лише про тілесне здоровля повірених єму хорих, але старав ся давати нашим воякам й душевий корм, уладжувати для них театральні представлення, відчити, концерти, роздаючи між хорих до читаня українські книжки з власної бібліотеки Приюту. В заряді брали участь Українці з Галичини і з Наддніпрянщини.

133

ВІДЕНСЬКА ПЕРЕГІМАЮЧА СТАЦІЯ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Українська Переймаюча Станція у Відні, для українських поворотців з італійського полону. (+) Старшина, хорунжий, Іван Рибчак. (++) Лікарка др. Михайлина Марітчак. Решта: — Персонал станції і українські поворотці.

Задачею української переймаючої станції у Відні через роки 1918, 1919 і 1920, була опіка над вертаючими з італійського фронту і з італійського полону Українцями. Сю роботу робить українська переймаюча станція ще й тепер. Через Відень майже що дня переїздить багато галицьких Українців з італійської неволі домів. Приїхавши до Відня, вони знайдуть приют, харч, біля, нічліг загальну опіку в українській переймаючій станції.

Опісля висилано наших вояків до українських військових частин, стаціонованих тимчасово в Чехо-Словачії в Дайчгабель, в Яблонне, де їх удержує чехо-словацьке правительство ще й тепер — загалом понад 10,000 українських вояків, яко часть чеської армії.

Богато повертаючих з італійського полону їде прямо до східної Галичини, коли дістануть дозвіл від польського правительства.

УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ У ВІДНИ.

(Поясненє до образу на правій стороні.)

1). Військова українська стация українського Військово-Санітарного Відділу у Відни, з 12 грудня, 1919 року. Переходовий відділ укр. війська ладить ся до виїзду на Україну через Румунію.

2). Кухня Військово-Санітарної Стациї у Відни. — Українські вояки при видачі обіду 24 грудня, 1919 року. Між українськими вояками видно багато Українців з колишньої російської і австрійської армії, яких тут групувано в осібні частини для висилки до української армії.

Усі приюти і шпиталі Української Військово-Санітарної Комісії були удержувані коштом правительства Української Народної Республіки, яке призначувало що річно більші суми до розпорядимости комісії. Адміністратором, головою цілої Комісії був генерал др. Оукенко, людина надзвичайно інтелігентна, чесна і роботяща.

УКРАЇНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО В РУМУНІЇ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Сидять з ліва на право: — Юрко Соколовський, бувший міністер торгівлі; Кость Мацієвич, проф. університету і голова місії; Вячеслав Прокопович, бувший міністер залізниць при Центральній Раді.

Стоять з ліва на право: — Олександр Коваленко, відомий провідир революції на кораблі “Потомкин”; Кари. Чоботаренко, генеральний гонець з України в Румунії.

Душею і умом укр. місії в Букарешті (Румунія) був проф. Кость Мацієвич, який з’організував сю місію до такої досконалости, що вона була найлучшою нашою місією з усіх українських правительственных місій в Європі. Сам голова місії людина високо образована, заслужена в українській справі, широко обзнакомлена з потребами України — позаяк проф. Мацієвич, по своїй професії, се один з найбільших українських економістів. Через цілий час 1919 і 1920 року українська місія в Букарешті була одиноким лучником, одиноким посередництвом в зносинах різних укр. місій в Європі з українським правительством, яке було зразу в Київі, опісля в Винниці, Кам’янці Подільській і в Могилеві.

ВІДРОДЖЕНЄ ВОЛИНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Мономахівська укр. гімназія у Володимирі Волинськiм за часiв австрiйської окупації в 1916 р.

2). Загальний вигляд Володимира Волинського на Волині.

Велика світова війна 1914—1918 р.р., лишила свої незатерті сліди на волинській Україні ще з часів окупації Волиньщини австрійськими військами, які складали ся в переважній частині з українських галицьких полків. Українські Січові Стрільці попри їх воєнні операції, вели культурно просвітню роботу на терені Волиня та заснували там немало українських читалень, кружків, шкіл, та інших організацій які опісля запустили глибокий корінь на рідному українському ґрунті нашої Волині. Населене почало покидати колишні російські школи і гуртуватись до новоутворених українських. Підготованем шкіл займали ся в першій мірі Січові Стрільці а побіч них також інші військові, які займали скромні становища у військовій управі. Замітною річчю є також факт, що на Холмщині вже 17 жовтня 1915 року найвища команда австрійської армії видала розпорядок що на Холмщині має бути заве-

2

дена наука в укр. мові всюди де знайдець ся 40 дїтний укр. народности. Українська школа з'єднала собі в короткім часї велику прихильність на Волини. По містах фреквенція зростала так скоро, що не можна було настарчити українських учительських сил — а горнули ся до укр. школи не тільки православні і римо-католики Українці, але також у великім числі Жидаи.

Слїди сеї величезної роботи на Волині — наших героїв Січових Стрільців вже тепер видимі. Роста там нове покоління свідомого українства — перенятого наскрізь українським національним духом та світлим традиціями української геройської доби.

СІЧОВИКИ НА ВОЛИНІ.

(Поясненя до образків на правій стороні.)

1). Українські Січові Стрільці (в селі Бартнів В. Волинский) при організації української читальні в падолисті 1916 р., за часів австрійської окупації.

2) Українська школа в селі Варява, Дубно. У фіртці стоять два укр. офіцери Січових Стрільців.

3). Внутрішній вигляд хати українського селянина в селі Будятичі — Волинь.

2

BRIDGE - L. EVANS - 29.0.2.1916

3

ПЕТРО ДІДУШОК, УКРАЇНСЬКИЙ ДІЯЧ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

Князь Трубецький, який працював для укр. справи в Швейцарії і член мирової української делегації до Парижа, Петро Дідушок, на право від князя, який був назначений Директорією секретарем місії в Парижі, а передше був секретарем Українського Національного Союзу в Києві і визначним українським журналістом за часів Гетьманщини.

Петро Дідушок брав всегда живу участь в українським політичним життю ще за часів Центральної Ради в Києві, будьто як журналіст як визначний український соціал-демократ, як секретар Українського Національного Союзу за часів Гетьманщини, як секретар парижської дипломатичної місії. За часів гетьмана Скоропадського его засаджено в тюрму, коли гетьман відкрив конспірацію серед українських революціонерів в Києві проти его правительства ще літом 1918 р. В 1919 році Петро Дідушок, був фінансовим кур'єром, назначений українським правительством в Камінці Подільськім, для доручування грошових підмог ріжним українським місіям в Європі. Петро Дідушок, се рід-

Американскому журналу
Парк 21/11 1912

ний брат Василя Дідушка, знаного отамама куріня українських Січових Стрільців. Коли робота української дипломатичної місії в Парижі не увінчалась ніяким позитивним успіхом, Петро Дідушок їде з початком 1920 р., з членом укр. місії в Парижі др. Матюшенком до Берліна, де оба ведуть енергічну пропаганду серед німецьких соціал-демократів в українській справі.

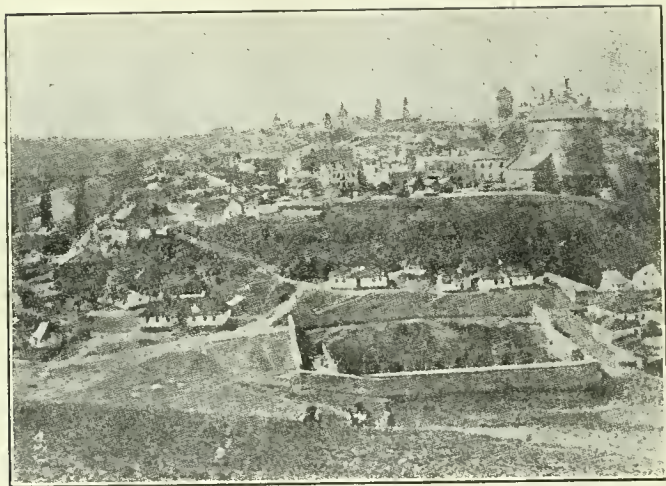
З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ І ВОЛИНЯ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

- 1). Українські типи з околиці Волиня. Хлопець при жорнах.
- 2). Українські козаки “синьої дивізії”.

3). Панцирний потяг захоплений українськими військами від большевиків в боях коло Вінниці (Україна) в серпні 1918 року, в якій помагали укр. повстанці. Через увесь час 1919 і 1920 р., укр. республіканські війська діставали велику поміч від укр. повстанців, які ще й тепер становлять на Україні важний укр. військовий елемент, з яким мусять числитися большевицькі правительства. Головним кличем укр. повстанців се: — “Независима Україна”.

Загальний вигляд Камінця Подільського недавньої тимчасової
столиці Укр. Нар. Республіки.

894

